

آیه میرانفعی همین ایلچوون
سنه لکی (۴۰۰) الق ایلچی
(۲۲۵) ؛ ممالک اجنبیه ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آلتی آیلچی
(۲۵۰) غروشد.

نسخه سی ۷،۵ غروشد.
سنه لکی ۵۲ عدد در.

اداره خانه : باب عالی جاده سندہ
رشید افندی خانندہ

اطوارات
آبونه بدی پشیدندر.

مسک موافق آثار مع المتنیہ
قبول اولنور . درج ایدهین
یازیلر اعاده اولماز .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

باش محروم
محمد حاکف

صاحب و مدرس
اشرف ادیب

* پنجشنبه *

۱۰ ربیع الاول ۱۳۴۳

عدد ۶۲۰

۹ تشرین اول ۱۳۴۰

جلد ۲۸

الرشاد

اتبعون اهدم کم سبیل الرشاد

پنه ۱۳۴۰ سنه اوقاف بودجه سی قانون نک ۱۴ دنجمی مادہ سی شود،
و مستغنى عنها اولان مبانی و قفيه ايله وقف عرصه لک نقد ايله استبدال لازم
کاسه ده بو اوقاف اداره سه هائی بر مستله در . بو خصوصیه اوقاف دن باشته
هیچ بر دائمه نک حق و صلاحیتی يوقدر . صوکره بو (استبدال) کده برجوی
شرائط و اصول وارد .

دیک، که بو سنه نک مارشدن اعتباراً مستغنى عنها اولدینی اصولاً تحقق
ایلن اوقاذاک نقد ايله استبدال الدن حاصل اوله جق مبالغ هیچ بر طرفه صرف
اولونه میه جق ، آنچق اوقاف نامنه تنبیه ایدیله جلدر . بو خصوصیه اجراسنه ده
باش وکیل مأمور ایدیله شدر . شو حاذه معارف وکاتی مبانی و قفيه دن اولان
مدرسہ بنالرینی صانه رق هرها نک بر مؤسسه انشاسنه ناصل قیام ایده بیلر ؟
معارف وکاتی یا بو ماده قانونیه دن خبردار دکادر ، یاخود بیلورده قانونه
اهیت ویرمیور ! بجبا هانکیسی دوغر و ۹ بروکات ایچون مواد قانونیه یی ،
بالحاصه مجلسک صوک اجتماععنه وضع اولونان بر قانونی بیله مک معدتر تشکیل
ایدری ۹ قانونی بیلورده اوکار غما « بندن کیم حساب صوره بیلر که قانونه
مقید اولیم » می دیک ایسته یور ؟

خلاصه معارف وکالتک بو تشبیه از هر جهت قانونه مخالفدر . برکره
مانی مبانی و قفيه حقنده کندیسنه هیچ بر تصرفه حق و صلاحیتی يوقدر . مانیا
مستغنى عنها اوقاذاک نقد ايله استبدالی جائز اوسه بیله بو طوغر و دن طوغر ویه
اوقاف اداره سه هائی بر مستله در . ثالثاً هرها نک مبانی و قفيه نک مستغنى
عنها اولوب اولدینیک تحقیق بر اصوله تابعدر ، که بونک ایچون بش ماده دن
مرکب بر تعلیماته وارد . بو تعلیماته کوره ده معارف وکالتک هیچ بر
حق و صلاحیتی يوقدر . رابعاً اصولی دائمه نک اوقاف اداره سی طرف دن
یا پیله جق استبدال الدن حاصل اوله جق مبالغ ده هیچ بر طرفه صرف اولنایارق
اوقاف نامنه تنبیه ایدیله جکدر . خامساً بویوک ملت مجلسی بو قانونک اجراسنه
معارف وکیلی دکل ، باش وکیل مأمور ایدیله شدر . بناء علیه معارف وکیلک
بوتون بو مواد مصراخه قانونیه نظر اعتباره آلمایه رق غیر قانونی حرکته
فالقیه سی مسئولیت عظیمه یی موجیدر . بویوک ملت مجلسی ابته برکون اوندن
بو قانون سر زاغک حسابی صوراً جقدر . « بالیکم — ظفر ملی »

اما من، فطیپرسی قایلو رز؟

بو کونرده ، از میز ولاتی داخلنده او ددمشی ، تیره یی ، عشاق
طولا شرق استانبوله یول اوغرانان رذات ایله کوروشک . بودات ،
حسب الاسلامیه امام و خطیب مکتبه لیه علاقه دارانی کوسترش ،
اونلرک وضعیتلرینی ، حالرینی تدقیق ایتش ، صورمش ، از کرنش ،
الله ایتش بولندیگی نتیجه لره کوره امام و خطیب مکتبه طبیعی بر
انحصار ، ضروری بر انسداده طوغری سرعتله کیتمکده ایش ،
اهمی اونلاری اعتقاد سر لفه قارشیلا یورمش ، آنک ایچون چو جو قلری
اور رله کوندر میور لرمش ، امام و خطیب مکتبه طلب سر بر حاله
بولیور مش ؟ حق عشاق کی مهم بر مملکتک امام و خطیب مکتبه
آنچق ایچ اوج چو جو حق و ایمش ، غالباً بو طلب سر لک بوزندن معارف
اداره سی او ده مش و تیره امام و خطیب مکتبه لغه ایده لک هیسف
از میز شهر نده . تأسیس اوله جق بر امام خطیب مکتبه جمع ایمک
ایسته یور مش . شمدی برکره دوشونه لم ، عشاق ، او ده مش ، تیره کی ،

برکره مبانی و قفيه هیچ کیمسه نک تصرفه حق يوقدر . منفعی فوت
و مستغنى عنها اولان مبانی و قفيه ايله وقف عرصه لک نقد ايله استبدال لازم
کاسه ده بو اوقاف اداره سه هائی بر مستله در . بو خصوصیه اوقاف دن باشته
هیچ بر دائمه نک حق و صلاحیتی يوقدر . صوکره بو (استبدال) کده برجوی
شرائط و اصول وارد .

معارف وکاتی (توحید تدریسات) نامیله مدرسہ لری شرهیه و کالتندن
معارفه ربط ایتدکدن سوکره غیر قانونی اوله رق (سد و الفا) ایتدی .
شیدی ده (منفعی فوت و مستغنى عنها اولانی) دیبه بنالرینی صانه ده
قالقیشیور . نه غریب شی . دعوا جی ده کندیسی ، حاکم ده کندیسی ! بویوک
ملت مجلسی ، مدرسہ لری سد و الفا ایده لک بنالرینی ده صانع ایچون معارف
وکالتی بر ماذونیتی ویردی که وکالت مدرسہ لری الفا ایتدکدن صوکره
شیدی ده صانیله چیقاریسیور ! مدرسہ بنالرینک منفعی فوت و مستغنى عنها
اولدینیک تعین و تقدیری معارف و کالتنه می هائدر ؟ وکالت مشارالیهانک
بو حرکتی هانک ماده قانونیه یه استناد ایدیسیور ؟

اوت ۱۹ مایس ۳۲۷ ماریخنده (منفعی فوت و مستغنى عنها اولان
مانی و قفيه نک نقد ايله استبدال) اولونه بیله جی حقنده بر ماده قانونیه وارد .
قطع بو خصوصیه کی ماذونیتک استعمال آنچق اوقاف اداره سه هائدر .
بو ماده نک صورت تطبیقنه هائی برده تعلیماته وارد رکه اوراده بو استبدال
مسئله سیله اشتغال ایده جک ذوق شو صورتله تعیین ایدیسیور : (ولایات
ولوا مرکزلرنده حاکم الشرعک ریاستی آلتنده مفتی) بلده ، اوقاف مدیر ویا
مأمورندن ، مجلس اداره و بلده یه کرک کندی ، کرک خارجden انتخاب
ایدیله جک بر ذاتن مرکب بر قومیسیون) . بوتلر مستغنى عنها اوقاف تثیت
ایدیله جک اوقاف نظارتیه (وکالت ، یاخود مدیریت عمومیه) کوندر ملک ،
اور اسی ده اوکا کوره برقرار اتخاذ ایده بیله جکدر . مبانی و قفيه حقنده اوقاف
اداره سندن باشه هیچ بر دائمه نک هیچ بر قرار اتخاذیه هیچ بر صلاحیت
قانونیه یی يوقدر .

صوکره او ماده قانونیه ده نقد ايله استبدال اوله جق مبانی و قفيه نک
(کندی جنسنرندن مؤسسه خیریه انشاسنه احتیاج کوریله مدیک تقدیرده)
قیدی ده وارد . بجبا علوم دینیه تدریس ایده جک مدرسہ الشاسنه آرتیق
احتیاج قلامش میدر ؟ بلکه معارف وکیلی بک ایچون بویله بر احتیاج خس
ایدیله یه بیلر . فقط بونک تقدیر و تعیین ده قانون معارف وکیلنه ویرمه مشدر .
اوندن صوکره ینه او قانونه (مستغنى عنها اوقاف نک نقد ايله بالاستبدال
حاصل اوله جق مبالغ ایله اداره ده کندی جنسنرندن مؤسسه خیریه الشاسنه
احتیاج کوریله مدیک تقدیرده ... (جوارنده بولنان او قیل مؤسسه خیریه نک
مصالح دائمیه تأمین ایدیله کدن صوکره) دیسیور . غیرقابل استعمال
مدرسہ لک نقد ايله استبدالی جائز اولسے بیله بوندن حاصل اوله جق مبالغ
آنچق ینه جوارنده بولنان قابل استعمال مدرسہ لک مصالح دائمیه تأمینه
صرف اولونع ایچ ابات قانونیه دندر . بوتلر کده مصالح دائمیه تأمین ایدیله کدن
صوکره قانون دیسیور که : (بولوندقلری محللرک احتیاجاتی نظر دقت واعتنایه
آنلر رق اولاً مساجد شریفه ، ثانیاً مکاتب ابتداییه و مدارس علمیه ، ثالثاً
خسته خانه کی مؤسسات خیریه الشاسنه و مصالح دائمیه تأمینه اوقاف
نظاری ماذوندر) .

لکن ۳۴۰ سنه اوقاف بودجه سی قانونک بشنبی ماده سی مذکور
ماده قانونیه نک بو فقره اخیره سی تقدیل ایشدر . یعنی اوقاف نک نقد ايله
استبدال الدن حاصل اوله جق مبالغ هرها نک بر طرفه صرفی منع ایشدر .
ماده مذکوره هینا شویله در :

« مستغنى عنها اولدینی اصولاً تحقق ایدن اوقاف نک نقد ايله استبدال الدن حاصل
اوله جق مبالغ بر طرفه صرف اولونایه رق اوقاف نامنه تنبیه ایدیله جکدر . »

ایستسه امام و خطیب یتیشدیرسین ، ایسته مزسه یتیشدبرمهسین . بو صورتده مسئولیتده ، قباحتده کندیسنه عائد اولور . کیمسه یه برشی دیکه حق قلاماز . حالبوکه معارف و کالق بولیله پایماور . نه اهالی به برایور ، نده کندیسی امام و خطیب یتیشدیره جلک بولیول طویور . امام و خطیب مکتبیرینک بو کونکی وضعیتاری تماماً کشمکش ایچدەدر . هله پروغرامارینه باقاتلر ، بولنارک نه مکتبی اولدفلرینی اکلامقدن عاجز قالیرلر . کله جلک نسخه لرمذه بوکا داڑ ایضاحت ویرمک ایسته يورز .

اوچاقه سونورملۇدە منیت ایمسه !

« جهوریت ، غنەستك ۲ تشرین اول تارىخلى نسخه سندە بولى مبعوثی فالخ رفقى بک بىلدۈرۈشە نامەسى او قومش ايدك . » بىرچۈم و سىلەسىلە ۰۰ سىر نامەسى آلتىنە معارف و كلى و اصف بک بىلدۈرۈشە نەھىيەسى ايدىش بولنان بوقىصە مقالەدە فالخ رفقى بک دىسۈر ايدى كە : « بىكىجىدە آلتى يوز صوقته اوچانى سوندورىن معارف و كلى و اصف بک قارشى ، تامارت انقلابىنى ، نە چىتنى بىر انتقام مجادىلى حاضرلاندىغى بىلەردىق . بىتون تورك كىنجلەكىنى انتخاب اىتدىرىجە جلک قدر كۆزىل و قەرمانىجە اولان اوخركىتە و اصف بک شخىسا نەقىمتلى بىر زول اوينادىغى بىك ياقىنەن بىلەردىم ، اوتكى اىچون شرفى بېلە جلک تەقسىم ايدىلەن هەرقان بىلەن انقلابىن يارىن تولە اىدە بىلە جلک مەنۇنىتسىزلىكارە و حتى تەجاوزلەر قارشى و اصف بک بىلە بىر صەندە بولۇنامق تورك كىنجلەكىنى علو جىابەنە ياتىشاز . »

و اصف بک ، كاشى يابىجىلەق موقۇنە بولۇسەيدى ، فالخ رفقى بک دە اونى يېقىيەلەنگىلە دکل ، يابىجىلەلە مەدافعە اىتمىش اولىسەيدى ، چوق نەنۇن قالير ايدك . بىكىمسە يېقىيەلەلە مەدح اىتمىك ، مەدۇھ اىچون دە مادح اىچون دە بىلە بىلدۈرەنلىقىدر . يېقىيەلەق ، نظر بىر شىرە هۇز بىر مەزىت تلقى ايدىلەمكىدەدر . فالخ رفقى بک نظرىنە اکر بىر مەزىت ایسە ، كىندىسىنە خېر ويرمە ، كە و اصف بک بىك بىكىجىدە سوندوردىكى آلتى يوز صوقەنک دکل ، آلتى بىك ارىباب علمك اوچاغىدە . اوئى ، و اصف بک آلتى بىك كىمسەنک هەم مادى اوچانى ، هەم دە معنوی اوچانى سوندوردى . سەنلەرچە چالىشىق ، عمر صرف و ائمك صرف اىلەمك سايەسەنە قوتلايىوت درجه سندە بىلدۈرەنلىقىتە نائىل اولان مدرسلر ، اوئىلەر كەمەعاشه استنادا تشکىل اىتمىش بولندقلرى ئائىلەر اسباب معىشىتىن محروم قالدى . هەم دە اوپەلە بىزمانىدە كە ئائىلەرلىنى كېشىدىرىمك اىچون براينى طوتىارىتە نەزمان مساعىدە نەستىرى ئولرىيىشلى ، نە ئالىرنە سرمایەلری وار ، نە دە تجربەلری . . بوقادار ، مەصوم و سىكىناه ئائىلەرلەك اوچاقلىرىنى سوندورمەك ، و اصف بک اىچون شرف اولامىيە جىنى كېيى ، فالخ رفقى بک بونى علنا آققىشلامىسى دە كىندىسى اىچون بىر شرف اولماشە كە كەدر . داوجاق سوندورەنک اوچانى سۇز ، او يېقاڭ ئۇي يېقىلەر خىرب مەللەرلىنى اوئىلەر بىز قادار بىلەر لە ئظن ايدەرەز .

بىر چوق مدرسه لىرى و او مدرسه لىرى بىر قاچ يوز طلبەسى بولنان مەلکەتلەر ، امام و خطیب مکتبىلەر بى حالە كاپىرىمە ، بىووضۇتىتە كېرىرى دىكەر مەلکەتلەر كى مکتبىلەر لەحاللارى عجبا ناصلەر ؟ كندى مەلکەتلەر نەھىيە امام و خطیب مکتبىلەر ئەنچەن چو جوقلىرىنى بوللا مايان اهالى ازمىزە بوللا يە جقلى ؟ او مکتبىلەر كىتەنچەن چو جقلى ، باشقا مەلکەتلەر كى مکتبىلەر مى كىدە جلک ؟ بوكا احتمال ويربە بىلەرى ؟

او دەمش و تىرە امام و خطیب مکتبىلەنک سەدلرى و ازمىرى نەقللىرى اکر تصرف فەكتەنە مستند ایسە ، معارف و كالق بارە سىز لەكىن صىقىشىدەجىھ ، امام و خطیب مکتبىلەنلىنى بىر بىر قاپا يە جق و باخود ھېسپى بىر مکتبىتە طوبلا مايان قالقىشە جق دىكەدر . اوپەلەيا ، بوكى مەممەز كىزلىرىك امام و خطیب مکتبىلەنلىنى قايانىجە ، او درجه دە حاڙ اھىت اولمايان مەلکەتلەر مکتبىلەنلىنى قاپا ماسەنە هېچ مانع يوقدر . طلبەسى اولماقدن سىكىرە ، اوپەلە يەرلەر ، كوسـ تىش اىچون امام و خطیب مکتبىلەر بولنەر ماسق ، طوفرىسى ، بىزدە توصىيە ئەيمەيز . بومكىتىلەر كەنۋەتەنچەر اولەجىنى بىزجۇقىن اکلاماش ايدك . آنكى اىچون بىر قاچ دفعە بىووضۇتىق عرض وايضاخ اىتمىش ايدك . اىشكى بولىلە او لاچقى اکلامق نە كىشە ، نەدە كرامەتە مەحتاج دىكلەر ، بىلە كونش كېي آشكار ايدى . بوكۇن عشاق ، او دەمش ، تىرە امام و خطیب مکتبىلەنک باشنى كان عاقيبتىك ، يارىن بىتون امام و خطیب مکتبىلەنک باشنى كەنەتىنە هېچ شەبە يوقدر . كندى ادارە سندەن عاجز اهالى ، او زىرىتە آيرىجە اعاشه يوکى الارق اولادىي بىشە ئەلەكىنە كوندرەمن . هەن يېچون كوندرىسىن ؟ مەلکەتكە امام و خطیب بىتشـ دىرىمك اوتكى وظىفەسى مى در ؟ او غلۇنى امام و خطیب يابىقە ، كەنەتىنک و كەنەتىنک اوتكى استقبالى نامە نە قازائىش او لاچقىدر ؟ امامەنلەك ، خطىپلىك قاچ غەروش تەخصىصىتى واردەركە لە وظىفە يە رغبەت كۆستەن اولسۇن ؟ بولنەر مەقدار كافى معاش ويربەلە جىكى فرض اىتسەك بىلە ، بولنەر كەنەت كەنەت باشنى قوئە جىنى كېم بىلەرىكە چو جوغۇنى او مکتبىلەر كوندرىسىن ؟ امامەنلەك ، خطىپلىك هەرسە ويربەلە جلک درجه دەن و شامل بىر وظىفە دىكەدر كە هەرسە او كا رغبەت كۆستەسىن . شەمدى يە قدر بىر قاچ دفعە سـ سـ ويلەندىكى كېي بىر دە سوپەلەيمە ، كە امام و خطیب مکتبىلەنک مەلکەتكە امام و خطیب يېشىدىرىمىسى امكاني يوقدر . اکر او اوغۇردا بارە صرف اوئىلورسە يازىقىدر . اکر مەلکەتكە امام و خطیب لەزۇمى يوقسە ، او نامە مەكتىب بولۇن دىرىمەنلىقى عېندر . لەزۇمى وارسە ، بىر چارە سەنە باقلىيدەر . بىحال بولىلە دوام ايدىرسە مەلکەتكە امام ويا خطیب ياباچق كىمسە بولامىيە جغز . او روپايان كەلەر كە او رادن كېتىرەم . بىز نەدن بولىلە حسابىز ايشلە يابىورز ؟ كندى كەنەتىنە يېشىن امام و خطىپلىرى بىكىنمىيوركەن ، شەمدى پارە مقابىلەنە ، اوئىلەر درجه سندە امام و خطیب يېشىدىرىمكىن ماجز قالىور . معارض و كالق مادام كە بو ايشى باشە چىقارەمە جقىدر ؟ بارى اهالى بى كندى حاللارنى بىراقسىن .